

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 34
máj 2024
cena 1,90 eura

5

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Klemente, Antoníne, prečo ma prenasleduješ?

NÁŠ ROZHOVOR

Slová z titulku vyriekol kňaz Andrej GERÁT (1891) v jednej zo svojich povojnových kázni. Režim po druhej svetovej vojne likvidoval Cirkev, kňazov, rehoľníkov i veriach. Pre Geráta to muselo byť neprekonateľné bremeno, lebo bol kňazom, blízkym spolupracovníkom Andreja Hlinku a zástancom slovenskej štátnosti. A to všetko po druhej svetovej vojne bolo označené paragrafom vlastizrada. Vo Svedectve č. 11/2023 sme uverejnili fotografiu z triumfálnej cesty Andreja Hlinku v roku 1926 do USA a na nej vedľa otca Hlinku figuruje Gerát. Na Orave dosiaľ žije v pamäti ľudí a tak sme sa vybrali hľadať jeho príbuzných. Pomohol nám v tom chlebnický farár PaedDr. Stanislav Misál, lebo Gerát sa narodil v Chlebniciach 22. decembra 1891.

Rodičom Andreja Geráta sa narodilo päť chlapcov a jedno dievča. To však zomrelo hneď

Zľava Ľudmila Bakancová, Ján Bakanec, Mária Gerátová, Helena Bakancová a Anna Ďuronová počas rozhovoru o Andrejovi Gerátovi.

Foto Eva Zelenayová

po narodení. Zostali František, Andrej, Tomáš, Jozef a Ján. V Chlebniciach, v dome Jána Bakanca, vnuka Tomáša Geráta, sme sa rozprávali s ním, jeho manželkou Ľudmilou, Helenou Bakancovou, vnučkou Tomáša, Annou Ďuronovou, vnučkou Jozefa a Máriou Gerátovou, ktorej Tomáš bol svokrom. Život

Andreja Geráta je zaznamenaný knižne, ale iba z archívnych materiálov Spišskej diecézy a iných prameňov, avšak nie zo spomienok blízkej rodiny. V texte ho oslovujú strýko.

● Čo teda vieme o Andrejovi Gerátovi?

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLE

Ján Litecký Šveda
Prezidentské voľby rozhodli medvede? 2
Spýtali sme sa
Vlada Gregora 3

Eva Zelenayová
Taká malá rekapitulácia 3
Barbarská noc varuje 4-5

Mária Šidová
Odovzdali ceny ministra obrany 6
Eva Zelenayová
Vyžeňme stereotypy 7

Z výročných členských schôdzí 8
Marián Tkáč
Nitrianski Slováci na strane Židov 9

ročník 34 • máj 2024

Prezidentské voľby rozhodli medvede?

Možno to na prvý pohľad vyzerá ako aprílový vtip, no niečo pravdy na tom môže byť. S príchodom jari naše hory zaplavili medvede, ktoré ukončili zimný spánok. Práve v čase prezidentských volieb. Volebné právo samozrejme nemali (hoci v dnešnej dobe plnej inakosti sa už človek môže dočkať všeličoho), no ich nadmerný výskyt ľuďom hovoril jedno: vidíš, predošlá politická garnitúra bola nielenže nevelmi múdra, ale aj neschopná normálne konať a chrániť ňa, takže ty už nemôžeš ísť ani len normálne na hu-by. A možno, keby bola pri moci ešte jedno volebné obdobie, už ani do mestských parkov by sa nedalo ísť. Dokonca zakazovala chrániť sa. Ale predsa už od vekov vládcovia brali od poddaných naturálie, výpalné či dane – za ochranu! My sme sa dočkali veľkého nástupu liberálnej slobody, ale len pre medvede. Namiesto humanizmu ursusizmus. (Ursus – latinsky medveď.) Veď žijeme vo svete, kde práve najväčšie hlúposti sa považujú za „ideály“, za ktoré treba nadšene bojovať a pochybujúcich neúprosne trestať. Tak prečo nie? Prípadne postupné zavádzanie nového druhu komunizmu, kde človek splynie s medveďom. Mainstream sa v podpore svojho kandidáta mohol aj potrahať, medvede boli jednoducho silnejšie.

Veľmi dobre vieme, aké sú pri voľbách dôležité rôzne nejasné emócie, napr. strach. A cesta do lesa mala odjakživa niečo spoločné so strachom. Len si spomeňte na naše ľudové rozprávky.

Ale aj iné emócie tu hrali rolu. Uvediem pár citátov z „nášho“ mainstreamu. A nebude to z nejakých prvoplánových propagandistických plátok, ale z takých lepších novín, akou by aspoň literárna príloha denníka SME predsa len mala byť. Tam sa samozrejme očakáva trochu vyššia kultúrna úroveň, veď by malo ísť o literatúru, teda „krásne umenie“.

„Ako vnímate našu náchylnosť nebyť kultúrnym národom?“ „Byť kultúrnym národom neznamená leštiť si fuja a tešiť sa z výšiviek...“ „Ale tento náš štát sa kultúry a myslenia bojí ako čerta.“ „Keď rekvizity hororu budeme brať ako žánrové ozdôbky, tak máme pred sebou Slovensko dnešných dní. Slovensko, v ktorom sa alkoholické delírium stáva zmyslom bytia. Slovensko, kde sú tí úspešnejší rovnako prázdni a neistí svojim bytím ako tí najprostejší a najchudobnejší. Slovensko, kde sa nežije, ale prežíva.“ „Jazykovo prebohatá, opulentná čeština...“ A mohol by som dlho pokračovať. Nie žeby na Slovensku alebo na Slovákoch nebolo čo kritizovať – ojojooj! Nájde sa toho až-až. Ale toto nie je kritika, toto je len zmes vsugerovaného pohrdania a nenávisti. Myslím si,

že uvádzať autorov je zbytočné, všetci patria do toho anonymného húfu, odchovaného najnenávisnejšími nacionalistami Európy, o čom som už viackrát písal. (Pre istotu upozorňujem, že žiaľ, citáty nie sú vytrhnuté z kontextu.)

Tu sme teda pri ďalších nenápadných emóciách, ako je napríklad obyčajná sebaúcta a hrdosť. Alebo uznávanie zdravého rozumu, ale o tom bude reč neskôr. Normálny človek má určité pochopenie pre ľudskú slabosť, veď vie kde žil. Že na dôvody vstúpiť do strany vo všeovládajúcom totalitnom režime boli desiatky dôvodov zo všetkých farieb morálneho spektra. Raz viac, raz menej zavrhnutiahodných. Ale nemá pochopenie, keď mu stále plujú nenávisť do tváre, na jeho reč, na jeho históriu, na jeho kultúru, ako to s obľubou robia dodnes fanatické české šovinisti, poukrývaní v N, SME, aktualitách a spol... To potom radšej volí tých „slabočov“. Ináč povedané: postkomunistov nám tu vo veľkej miere zvolili českí nacionalisti. K nim treba priradiť aj internacionalistov, ktorým už pri slove národ naskakuje globalizovaná husia koža. Mohli potom na námestiach, koľko len chceli, pokrytecky mávať slovenskými zástavami.

Mimochodom – nevšimli ste si, ako štatisticky vysoko nadpriemerný je v „našich“ médiách počet ľudí pochádzajúcich z vyšších komunistických a hlavne eštabáckych rodín, kde A a Ω všetkého bolo slúžiť pokroku a Prahe? Potom ani už veľmi neprekvapí, že detičky toho najrevolučnejšieho predvoja celého ľudstva, vychované v rodinách, ktoré určovali čo je pravda, sa považujú dokonca za „elitu“. Aj svojich kandidátov tak označujú, ostatní, to je len „populistický protest“, ako napísal jeden „spisujúci“. Nuž, veľmi dobre vieme, už čisto sociologicky, z akých vrstiev pochádzali komunisti. No slovo elita, okrem pôvodu, malo odjakživa iné konotácie, ako sa hádzať o zem ako sopľavé decko, lebo sme nevyhrali voľby. A zo dňa na deň popierať všetky princípy demokracie, za ktoré predtým tak „nepodplatiteľne“ a „nezištne“ bojovali. Toto predsa nemá nič spoločné so starými aristokratickými postojmi a dobrou výchovou. Považovať sám seba za elitu je typický znak parvenuov. Kto si váži sám seba, čestný človek, poctivo hrá s kartami, ako mu namieša osud a aj pri svojej aktívnej činnosti vždy akceptuje skutočnosť. No keď sa vo fanatickom progresívnom ošiali prestávajú uznávať aj tie najočividnejšie fakty a argumenty strácajú platnosť, potom nastupujú – medvede. Staré nápisy *hic sunt leones* a *hic sunt ursi* zo stredovekých máp, ktoré označovali necivilizované končiny, sa iba zmenia na *hic sunt ursi*.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Bruno Čanádý, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Jozef Rydlo, Juraj Vrábek a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku: 1,90 EURA** ● **Predplatné 20 EUR**/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciamy** ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

Vlada Gregora

● Ako sa vám žije dnes?

Dlho a často som rozmýšľal, či mám zverejňovať niektoré svoje úvahy. Nakoniec som sa takmer vždy rozhodol, že áno. Údel nás kresťanov je, že stále sme zažívali a stále a znovu budeme zažívať krížovú cestu a umučenie nášho Ježiša Krista. Tento konkrétny príbeh by mal byť konečne aj naším konkrétnym poučením a duchovným uzdravením. Je iste dôležité uzdravovať a liečiť ľudí, ale toto nie je podstata evanjelia. Keď som bol zdravý a na fyzickom a psychickom výslní, vždy som sa stával plytkým. Naopak, duchovne som rástol vtedy, keď som opakovane padal na dno. To naučí človeka čo znamená „Buď vôľa tvoja“ v Otčenáši a tiež „Odním odo mňa tento kalich“ v Getsemany.

Od roku 1978 je moje hlavné zamestnanie „Hlas volajú-

ceho na púšti“. Je to povolanie a poslanie občas dosť depresívne, niekedy až deprimujúce, ale aj tak si pri spätnom pohľade na tie moje snaženia hovorím Deo gratias! Bohu vďaka!

Žiaľ, často je to tak, že ľudia skôr uveria odvážnym konštrukciám a veľkej sebaistote, než triezvemu a skromnému hľadaniu pravdy. Pohoršujeme sa nad fundamentalistickými výkladmi rôznych skupín, najmä pokiaľ ide o knihy Genezis a Apokalypsu, ale pritom my, katolíci, robíme niekedy to isté. Ako keby to bolo hlavným, aj keď možno nevedomým cieľom náboženstva, priviesť ľudí do smrteľného strachu s cieľom ich následnej manipulácie...

Zamyslíme sa, prosím, smrteľne vážne nad príbehom o Adamovi a Eve, ktorý je obrazný a symbolický, ale vyjadruje hlbokú pravdu. Aj z hľadiska dnešných našich vedomostí.

Ako môžeme bez začervenania tvrdiť, že je hriechom pochopiť, že sme nahí a smrteľní? A práve toto nás odlišuje od zvierat.

Pokračovanie na 4. strane

Taká malá rekapitulácia

Je po prezidentských voľbách a do redakcie nám prichádzajú ohlasy od našich členov. Demokratické voľby sú charakteristickým znakom demokratického režimu a sú tiež jedinečnou príležitosťou na zmenu vlády. V ostatných voľbách to voliči využili a vyhrali nekompetentnú progresivistickú vládu, ktorú v ostatných mesiacoch volebného obdobia nahradila úradnícka vláda menovaná prezidentkou. Na jej čele bol Ľudovít Ódor, ktorý je v súčasnosti na čele kandidátky strany Progresívne Slovensko vo voľbách do Európskeho parlamentu. Iba na okraj, progresívcia sú tí, čo v Bruseli žalujú na svoj štát, lebo nie je dosť razantný v presadzovaní liberálnej demokracie, inými slovami, zvráteností.

Po vzniku súčasnej vlády vedie proti nej tvrdý boj najmä progresívna mládež so svojim mediálnym zázemím. A mnohí občania, predovšetkým tí mladší, nechápu, prečo súčasná vláda nedá pokoj verejnoprávnej RTVS. Nepamätajú si 90. roky, keď práve vtedajšia Ficova materská Strana demokratickej ľavice bola hybnou silou korupčnej zmeny vlády a povahila Mečiarov kabinet. Korupcia sa veľmi ťažko

dokazuje, zrejme preto ju už v roku 1994 využila vtedajšia opozícia (SDĽ, KDH a MKDH-Spolužitie) na cestu k moci. Ibaže nie je celkom neviditeľná. Ak sa poslanec štátotvorného HZDS, ktorý hlasoval za nedôveru vlastnej vláde, stane predsedom liberálnej vlády, je to veľavravné. Aj ďalší poslanci tohto hnutia dostali svoje posty. No nie naddlho. Už v októbri boli nové voľby, v ktorých opäť vyhralo HZDS. Prečo to

SLOVO SVEDECTVA

pripomínam? Lebo po prehratých voľbách v roku 1994 vtedajší, už liberálny poslanec Ľudovít Černák (predtým predseda SNS) v interview pre Sme vyhlásil, že pravdu mala Brigita Schmögnerová, ktorá vraj povedala, že keď neovládnu verejnoprávne médiá, predčasné voľby nevyhrajú.

Schmögnerová bola Ficova stránička kolegyňa, takže si to zrejme dobre pamätá. A nemôže si nepamätať aj násilné obsadenie STV v roku 1998 novou Dzurindovou garnitúrou, lebo možno práve vtedajšia politika SDĽ priviedla Fica k založeniu Smer - u, ktorý sa verejne dištancoval od funkcionárov SDĽ. No na vzťahu s Petrom Weissom, vtedajším predsedom SDĽ, to akosi nevidno...

Liberálne krídlo si počas vlád Dzurindu posilňovalo vplyv vo verejnoprávných médiách a počas vlády Ivety Radičovej urobilo posledné objatie skrz rozhlas i televíziu, keď ich spojilo pod jednu, svoju generálnu riaditeľku Miloslavu Zemkovú. Aj súčasný generálny riaditeľ RTVS je z rovnakého straníckeho spektra. Stačí, keď povie, ako výdatne bojoval proti mečiarizmu v Hrycovom rádiu Twist. Toto všetko si Fico pamätá, aj zradu svojho ministra kultúry Maďariča, ktorému jednonázorový mediálny trh vyhovoval.

Takže z RTVS je nevyhnutné urobiť verejnoprávne médium, ak nemá byť propagandistickou zbraňou progresívcov. Diváci si to mohli overiť pri sledovaní odovzdávania cien Slnko v sieti či v Havranovej výročnej večere. Šimečkovci samozrejme pripravujú revolúciu, lebo im vláda berie mienkotvorný nástroj. To vedeli skorumpovaní politici už v 90. rokoch minulého storočia, preto sa v nej zahniezdili. A v našej organizácii dúfame, že nová vláda nechá žiť aj politických väzňov komunizmu s ich tlačovým orgánom Svedectvom. Veď sú pamätníkmi boja za demokraciu.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Barbarská noc varuje

Biskup Rudolf Baláž spolu s podpredsedom našej organizácie (v tom čase ešte pod názvom KPVS) Antonom Malackým 15. apríla 1998 odhalili na priecheli biskupského úradu v Banskej Bystrici pamätnú tabuľu, venovanú kňazom a rehoľníkom Banskobystrickej diecézy, na Barbarskú noc. Bol to impulz na vytvorenie tradície pietnej spomienky, čo PV ZPKO dlhodobo udržiava.

V pondelok 15. apríla 2024 sa členovia PV ZPKO z celej republiky opäť stretli pri pamätnej tabuli, aby si uctili obeť komunistického teroru a zároveň pripomenuli, čoho je totalitný režim schopný svojim občanom vykonať, ak sa proti nemu postaví. Pietnu spomienku každoročne organizuje regionálna organizácia PV ZPKO v Banskej Bystrici. Jej predsedníčka **Helena Halková** aj tohto roku privítala účastníkov stretnutia, ktoré moderoval Ing. Marek Murajda.

Podujatie tradične otvára sv. omša v Kostole sv. Alžbety, ktorú tohto roku celebroid duchovný PV ZPKO Ján Košíar spolu s kapucínom Štefanom Macurom. P. Štefan v homílii pripomenul, že keď vstupoval do noviciátu všetko sa muselo uskutočniť tajne. Nejestvovala náboženská literatúra, vozili ju tiež tajne z Poľska. Povedal, že aj ich predstavení sa mohli prispôbiť a ísť s dobou, neurobili to. A aj dnes treba vedieť rozlišovať dobro a zlo a neprispôbovať sa liberalizmu. Zdôraznil však, že bez Božej pomoci to nedokážeme.

Pietna spomienka pokračovala pri pamätnej tabuli, kde prítomných pozdravil predseda PV ZPKO Ján

Helena Halková a Ján Litecký Šveda počas kladenia venca k pamätnej tabuli.

Foto Eva Zelenayová

Litecký Šveda. Duchovný organizácie Ján Košíar pripomenul účastníkom podujatia osud dp. Antona Šaláta, uvedeného na pamätnej tabuli. Ženský spevokol z Helpy aktuálnymi textami piesní prispel k slávnostnému charakteru pietnej spomienky, rovnako ako báseň Júliusa Homolu *Kňaz*. Predniesla ju pani Anna Blašková. **(zl)**

Slávnostná chvíľa počas pietneho aktu.

Foto Eva Zelenayová

SPÝTALI SME SA

Pokračovanie z 1. strany

Tie, pokiaľ si žijú dobre a v blaženej nevedomosti, tak prežívajú raj, kým my ľudia sa trápime už v predstihu. Chceme niečo pochopiť a nejde nám to, tak to riešime prostredníctvom sebaobviňovania a z milosrdného Boha robíme ničiteľa jeho nevedomých ovečiek. Niektoré vraj dokonca predurčuje k zatrateniu...

Nezabúdajme na to, že v knihe Genezis sú veľmi staré príbehy a nezabúdajme, že v raji nerástol len strom pozna-

nia dobra a zla, ale aj strom života. „Hľa, človek sa stal ako jeden z nás! Poznal dobro i zlo. Len aby teraz nenačiahol svoju ruku po strome života a nejedol, a nežil naveky!“ (Genezis 3, 22). Je to smutné, ale z náboženských textov si každý vezme to, čo mu vyhovuje a svoje chápanie chce nanútiť všetkým bez rozdielu. Našťastie, Pán Boh nám dal milosť a schopnosť to pochopiť. Buď mu za to vďaka a večná sláva!

Omnia ad maiorem Dei gloriam!

(red)

Memento Barbarskej noci 1950

Akcia K, známa tiež pod menom *Barbarská noc*, sa odohrala v noci z 13. na 14. apríla 1950. V tú noc bolo prepadnutých 56 kláštorov a rehoľných domov, v ktorých žilo vyše 800 rehoľníkov. Toto sa dialo v onú Barbarskú noc. Dnes, teda v roku 2024, od tohto zneužitia štátnej moci proti Katolíckej cirkvi, prešlo 74 rokov.

Neskôr zatkli a odsúdili na roky väzenia aj ďalších diecéznych kňazov. Ich mená za Banskobystrickú diecézu máme na tejto pamätnej tabuli už 26 rokov. Možno ste tu niektorí boli práve 15. apríla 1998, keď tabuľu odhalil biskup Rudolf Baláž spolu s podpredsedom našej organizácie Antonom Malackým.

Vlani som tu spomenul **Juraja Kozu Matejova**. Dnes by som chcel venovať pár slov pamiatke **dp. Antona Šaláta**. Jeho meno nájdete dole, tretie odspodu.

Anton Šalát, naposledy farár v Hájnikoch, to je neďaleko Sliacha, bol verejne známy a činný aj ako politik, publicista a redaktor. Používal rozličné pseudonymy Podbučinský, Pohrončan, Tichý Slovák, Frčka, Orol, Syn ľudu, Pracujúci proletár.

Narodil sa 12. júna 1892 v Necpaloch pri Prievidzi. Do Ľudovej školy, neskôr na piaristické gymnázium, chodil v Prievidzi, zmaturoval v Banskej Bystrici v roku 1912. V štúdiu teológie pokračoval v seminári a za kňaza bol vysvätený 12. júna 1916.

Pôsobil ako kaplán v Čiernom Balogu, Detve a Hájnikoch, vo Zvolene, kde sa stal známy usporiadaním kurzov slovenčiny. Po vzniku prvej Česko-Slovenskej republiky bol krátky čas aktívny v *Jednote katolíckeho duchovenstva* a na reálnom gymnáziu vo Zvolene vyučoval náboženstvo.

Jeho protibolševický postoj pramenil z osobnej skúsenosti. Už na jar 1919, počas vpádu maďarských bolševikov, ho ako uvedomelého Slováka a kňaza chceli zabiť. Len o vlas unikol osudu. Takže dávno pred rokom 1948 vedel, čo je to bolševizmus, hoci sa roku 1948 nedožil.

Prišli členovia zo všetkých kútov Slovenska.

Foto Eva Zelenayová

Patril k zástancom autonómie Slovenska a preto sa politicky, ako mnohí jeho kolegovia, angažoval aj v Hlinkovej slovenskej ľudovej strane (HSĽS). V rokoch 1925 – 1944 bol jej okresným predsedom vo Zvolene. V parlamentných voľbách 1929 a 1935 bol zvolený za poslanca HSĽS do pražskej Poslaneckej snemovne Národného zhromaždenia. Pôsobil v zdravotnom, sociálnom, kultúrnom a rozpočtovom výbore. Počas pôsobenia na fare v Hájnikoch sa u neho stretávali vtedajší významní slovenskí predstavitelia autonomisti na čele s Andrejom Hlinkom a Jozefom Tisom. Bol zapisovateľom aj na pamätnej schôdzi v Žiline, ktorá 6. októbra 1938 vyhlásila autonómiu, zvrchovanosť Slovenska. Podstatou autonómie v roku 1938 bolo, že Slováci vtedy po prvýkrát získali svoj zákonodarný orgán, snem a krajskú vládu.

Bolo teda prirodzené, že po 14. marci 1939 sa stal poslancom Slovenského snemu, bol podpredsedom sociálneho a zdravotného výboru. Pôsobil aj v Spolku sv. Vojtecha i v Matici slovenskej, Spolku profesorov, v Orli, katolíckom skautingu i ďalších organizáciách. Počas svojho apoštolátu sa zasadzoval za práva slovenského národa, presadzoval pomoc sociálne slabším občanom Pohronia a bol známy svojím nekompromisným odmietaním komunizmu. Zaslúžil sa aj o zriadenie Leteckej školy na Troch duboch v roku 1936.

Písal články do *Slováka*, *Slovenskej pravdy* i ďalších novín – vtedy aj Banskobystrická diecéza mala svoj týždenník *Náš priateľ*. Napísal aj niekoľko malých politických brožúr, zameraných proti komunistickému systému a ideológii. Ako profesor náboženstva pripravil aj niekoľko učebníc pre školy všetkých stupňov. Jeho veľmi plodný a aktívny život sa, žiaľ, skončil tragicky. Po vypuknutí povstania ho partizáni našli, zatkli a 17. septembra 1944 ho na hájnickom moste cez Hron spolu s ďalšími desiatimi ľuďmi zabili a hodili do rieky.

Ďakujeme za svedectvo jeho života.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Na ceste z kostola k pamätnej tabuli.

Foto Eva zelenayová

Odovzdali ceny ministra obrany

Pri príležitosti 70. výročia zrušenia pomocných technických práporov - vojenských táborov nútných prác, získal Pamätnú medailu ministra obrany SR Ján Surový, bývalý príslušník PTP, člen PV ZPKO.

Slávnostné podujatie zorganizovala KPVS 19. apríla 2024 pri pamätnej tabuli PTP umiestnenej na Župnom dome v Liptovskom Mikuláši. Pamätné medaily si prevzali desiaty bývalí príslušníci PTP, prevažne z Liptova.

Program sa začal kladením vencov k pamätnej tabuli za účasti čestnej stráže Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika a Mestského dychového orchestra.

Po štátnej hymne SR a úvodnom ceremoniáli vedúci Oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR Richard Zimányi prečítal rozkaz ministra obrany

K prítomným sa prihovára pomocný biskup Spišskej diecézy Ján Kuboš.

Foto archív

SR a generálny riaditeľ Sekcie ľudských zdrojov MO SR Martin Rímeš odovzdal medaily príslušníkom PTP a vdovám a deťom po zosnulých.

K prítomným sa prihovorili Martin Rímeš za MO SR, Pavel Tomko za ocenených, Rudolf Urbanič, zástupca primátora mesta Liptovský Mikuláš, pomocný biskup Spišskej diecézy Mons. Ján Kuboš a generálny duchovný Úst-

redia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR Viktor Sabo.

Slávnostný program sa skončil hymnickou piesňou Kto za pravdu horí.

Ocenenému Jánovi Surovému blahoželáme a želáme mu hojnosť Božieho požehnanja.

Mária Šidová

predsedníčka OP PV ZPKO
v Ružomberku

Nezabúdame na našich členov

Na Bielu sobotu som bol na návšteve u politického väzňa Ing. Karola Ďubeka zo Sečoviec, aby som mu zablagoželal k jeho vzácnym 95. narodeninám, ktoré oslávil v apríli. Bol väzňom v jáchymovskom komunistickom koncentračnom tábore „Rovnosť“ s mojím už nebohým otcom. Jeho rodina ma prijala neobyčajne srdečne. Oslávenc sa zvlášť potešil, keď som mu priniesol novú knihu *Nezabuduteľní*, ktorú mu s venovaním poslala autorka Eva Zelenayová. Kniha obsahuje životné príbehy a autentické postrehy jednotlivých osobností pri tvorbe našej druhej štátnosti. Veľmi čulo sa zaujímal o našu organizáciu. Popísal som mu budúce plány, ktoré by mali byť realizovateľné v najbližšom období, ako je vydanie druhého diela rozhovorov s politickými väzňami od šéfredaktorky Evy Zelenayovej, výroba novej medaily PV ZPKO, ako aj rekonštrukciu vybudovania pamätného miesta vo väznici v Leopoldove, kde politickí väzni prežívali okamihy hrôzy. Taktiež som ho informoval, že tohto roku budeme mať snem a navrhol som, aby bol ocenený medailou. Stále mu dopredu zavolám, že prídem. Jeho odpoveď je: „Nevoľaj, len príď.“

Uvedomujem si, aký dôležitý je pre politických väzňov a ostatných našich ľudí, ktorí sa už pre svoj zdravotný stav nemôžu zúčastňovať našich akcií, náš časopis Svedectvo, z ktorého čerpajú aktuálne informácie a na ktorý nám bývalý minister vnútra Roman Mikulec z nepochopiteľných dôvodov zrušil dotáciu. Pre tých, ktorí trpeli za našu slobodu

Juraj Vrábek u Karola Ďubeka.

Foto archív

v komunistických koncentračných lágroch, je to až neuveriteľné.

Pri lúčení nezabudol pozdraviť všetkých členov našej organizácie, či už ho niektorí poznajú alebo nie a poprial jej veľa úspechov. Ešte veľa spokojných dní Vám prajem, pán Ďubek!

Juraj Vrábek

predseda RO PV ZPKO Košice

Pripravení na snem

Výročná členská schôdza RO PV ZPKO v Košiciach sa uskutočnila 17. apríla 2024. Predchádzala jej pietna spomienka pri pamätnej tabuli PV ZPKO, ktorá pripomína popravených, umučených a prenasledovaných politických väzňov. Spomienka sa uskutočnila pri príležitosti Dňa nespravodlivo stíhaných.

K účastníkom spomienky sa prihovril Juraj Vrábel. Spomínal na Barbariskú noc, počas ktorej ŠtB z 13. na 14. apríla 1950 vnikla do kláštorov a na Slovensku internovala 881 rehoľníkov z jedenásť reholí. Umiestnila ich predovšetkým v Podolínci a Jasove. Akcia mala názov „K“. Mnohí z nich sa neskoršie dostali do PTP alebo do väzenia. Po položení venca a zapálení sviečok sa účastníci premiestnili do budovy bývalej Mestskej knižnice, aby mohli pokračovať vo výročnej schôdzi, ktorú otvoril a moderoval Ing. Ján Brodňanský. Minúto

ticha si uctili pamiatku zosnulých. Hostom schôdze bol podpredseda PV ZPKO Štefan Novák.

V správe o činnosti predseda RO PV ZPKO informoval prítomných o situácii v našej organizácii, spomenul niektoré zámery PV ZPKO, medzi inými aj návrh, aby bl. Titus Zeman sa stal patrónom politických väzňov Slovenska. Poznamenal, že Konferencia biskupov Slovenska súhlasila s návrhom a odporučila ďalší postup. Zmienil sa aj o vybudovaní autentického pietneho miesta v leopoldovskej väznici, kde politickí väzni boli neľudsky vyšetrovaní a väznení. Na schôdzi boli zvolení delegáti na celoslovenský snem PV ZPKO a bol odsúhlasený doterajší predseda Ing. Ján Litecký Šveda, aby viedol našu organizáciu aj v budúcom období.

V diskusii vystúpila Mária Dvorčáková, ktorá prejavila nespokojnosť s nedostatočnou propagáciou politických

Na schôdzi v Košiciach. Foto archív

väzňov. Predseda RO PV ZPKO vyzval prítomných, aby členovia využívali zviditeľňovanie svojich príbuzných politických väzňov v časopisoch Svedectvo, Pamäť národa, ako aj v projekte „Nenápadní hrdinovia“ a v Slovenskom rozhlas v relácii „Osudy, ktoré písalo 20 storočie“.

Po prijatí nových členov a schválení uznesenia predseda výročnú schôdzu ukončil.

Juraj Vrábel
predseda RO PV ZPKO Košice

Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová, doc, PhDr. Ivan Mrva, CSc., Mgr. Branislav Kinčok, PhD. a Mgr. Jaroslav Durec, PhD. priblížili život Konštantína Čulena. Foto Eva Zelenayová

Pri príležitosti stého výročia narodenia Konštantína Čulena usporiadal Historický odbor Matice slovenskej v spolupráci s Ústavom pamäti národa seminár o jeho živote a diele.

Pri počúvaní „vyrovnania sa s minulosťou“ v povojnovom období, keď sa iniciatívy chopili komunisti so sovietskou mocnosťou za chrbtom, vnucuje sa otázka, prečo sa naša spoločnosť v ponovembrovom období aspoň nestránila stereotypov v historických vedách, vnucovaných obyvateľstvu cez školský systém. To sa musí verejnosi iba cez náhodne organizované semináre dozvedieť napríklad, že poslanci Slovenského snemu v období prvej Slovenskej republiky boli súdení podľa retribučných nariadení a s použitím paragrafu domáci zradcovia, odsúdení na drakonické tresty? To dodnes uznávame? Dodnes uznávame zavedenie kolektívnej viny v povojnovom súdnictve? Ako sa z toho chceme dostať? Prijímame rozličné nariadenia EÚ a iných medzinárodných inštitúcií o ľudských právach a v našom spoločensťve zostáva v platnosti povojnové besnenie komunistov? Vieme si predstaviť, že by sa po novembri '89 udeľovali poslancom federálneho a národných parlamentov tresty za to, že pôsobili v nich počas to-

Vyžeňme stereotypy

talitného režimu? Ako to, že dosiaľ sme nenašli dostatok síl, aby sme sa pozreli na naše dejiny zbavení nenávisťou, ale aj s rešpektom pre ľudské práva!

Rozličné menšiny požadujú svoje práva, ale právo národa na svoj slobodný rozvoj ustavične zostáva potláčaný. Kým pravdivo nevysvetlíme svoje dejiny, budeme sa nenávidieť. A netýka sa to len povojnového obdobia či našich najstarších dejín. Mnohí politici túto prax realizujú dodnes voči svojim oponentom na ceste k moci. Len si spomeňme ako sa ujal pojem mečiarizmus na označenie všetkého, čo stálo v ceste oportunistom slovenskej štátnosti. Alebo jednoducho tým, čo tento štát nechceli. Ako sa vytvára nový stereotyp na zakrytie zlyhania politikov. Na „vyrovnanie sa“ s érou vzniku štátnosti.

A znova treba pripomenúť KDH. Toto hnutie v istom čase navrhovalo znova založiť štát. Prečo? Lebo vtedy, keď nadišla chvíľa, zľakli sa zodpovednosti? A v podobných návrhoch pokračuje dodnes. Najnovšie si pri pamätníku SNP v Bratislave pripomínalo výročie Barbarskej noci, pričom europoslanec za KDH Ivan Štefanec vyhlásil, že zakladajú novú tradíciu. To im trvalo vyše tridsať rokov, kým si spomenuli na zrušenie reholí a prenasledovanie kňazov i rehoľníkov? A je pamätník SNP tým miestom, ktoré by pripomínalo zatváranie kláštorov a internáciu rehoľníkov? Ibaže je v centre hlavného mesta, takže akékoľvek aktivity v jeho blízkosti sa nedajú prehliadnuť. Zrejme o to išlo kandidátovi do eurovoľieb. Politické šafárenia s dejinami Slovenska prehľbujú nenávisť v spoločnosti a vedú k nedoziernym škodám na národnom povedomí.

(zel)

Inventúra členskej základne

Rokovanie výročnej členskej schôdze RP PV ZPKO v Prievidzi 27. apríla t. r. otvoril a prítomných privítal jej predseda Milan Kováč. Na schôdzi sa zúčastnili ako hostia predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a duchovný organizácie Ján Košiar.

Predseda pobočky Milan Kováč odovzdal kvety ženám pri príležitosti Dňa matiek a venoval sa podrobnej inventúre členskej základne. Konštatoval, že viacerí členovia sú imobilní, iní nevládajú platiť členské príspevky. Účastníci výročnej členskej schôdze schválili návrh predsedu, hradiť insolventným členom členské príspevky z rozpočtu organizácie. V tejto súvislosti informoval prítomných, že mesačný príspevok na činnosť odovzdáva na účet pobočky.

Milan Kováč uviedol, že člen pobočky Tomislav Jurik sa zaviazal sponzorovať účasť žiakov z Levoče na tohtoročnej pietnej spomienke Jáchymovské peklo.

Z plánu činnosti na rok 2024 spomenul kladenie vencov na bojníckom

Na schôdzi v Prievidzi.

Foto Eva Zelenayová

cintoríne na hrob obete 21. augusta 1968 a kladenie vencov pri pamätníku politického väzňa Rudolfa Jurika v Novákoch.

Ďalej na schôdzi privítali novú členku a určili delegátov snemu PV ZPKO.

Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda poskytol informácie o aktivitách vedenia organizácie. Ďalej požiadal predsedu pobočky, aby navrhli za-

služilých členov na vyznamenanie pamätnou medailou. PV ZPKO ju pripravilo pri príležitosti 35. výročia vzniku organizácie.

V diskusii sa hovorilo o možnostiach vzniku múzea komunizmu v leopoldovskej väznici aj o ťažkostiach pobočky po úmrtí zakladajúcich členov PV ZPKO a starnutí členskej základne.

Eva Zelenayová

V Trnave rokovali aj o Jáchymove

Výročná členská schôdza Regionálnej organizácie PV ZPKO v Trnave sa konala 17. apríla 2024. Schôdzu otvorila jej predsedníčka Eva Hlučová. Privítala hostí, prítomných oboznámila s programom a všetci si minútu ticha uctili pamiatku zosnulých členov organizácie v rokoch 2023 a 2024.

Jana Masařová oboznámila prítomných so správou o hospodárení v roku 2023. Eva Hlučová pripravila správu o činnosti organizácie v roku 2023. So svojimi príspevkami vystúpili predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a duchovný organizácie Ján Košiar. Zhodnotili prácu organizácie, predstavili ďalšie plány a program.

V diskusii bol najhlavnejším bodom Jáchymov, zhodnotenie minulo-

Na schôdzi v Trnave.

Foto archív

ročnej cesty a plán – Jáchymov 2024. Je veľmi veľa rodín, ktorých sa táto téma dotýka a preto Jáchymovské peklo nesmie byť nikdy zabudnuté.

Po skončení schôdze sme položili

veniec k Pomníku nespravodlivo prenasledovaných v rokoch 1948 – 1989 a uctili sme si ich pamiatku.

Eva Hlučová

predsedníčka RO PV ZPKO Trnava

Nitrianski Slováci na strane Židov

Osud Židov cez druhú svetovú vojnu bol tragický, kto o tom pochybuje? Tragický však bol a mohol byť ešte tragickejší aj osud Slovanov. Aj Slovákov. Koncom decembra 1941 stal sa šéfom Združenia priemyslu, obchodu, živnosti, bánk a poisťovní doktor Ján Mikula. Mal sa v tejto funkcii starať o to, aby vo všetkých slovenských továrňach bol pokoj a poriadok, aby ľudia pracovali s radosťou, aby v rámci priemyslu, obchodu, živností, bánk a poisťovní budovali vtedajšiu Slovenskú republiku na osvedčenej kresťanskej tradícii nášho národa. Na Slovensku nebolo nezamestnaných, Slovenská republika bola okrem neutrálneho Švajčiarska jediným štátom v Európe, kde nezaviedli prídelový lístkový systém na potraviny, lebo všetkého tu bol dostatok. Prijal ho vtedy prezident Tiso, a podľa svojich vlastných spomienok sa vtedy Mikula spýtal prezidenta: „Čo bude s nami, keď vyhrá vojnu Hitler?“

Počul takúto odpoveď: „Ako kňaz verím v riadenie Božie. Boh nedovolí, aby vo svete vládol systém, ktorý je proti viere. Koľko kňazov i biskupov je už v nemeckých koncentračných táborech! Svet by riadila nemecká rasa, a my, Slováci, Slovania, by sme boli v nevýhode. Nepasovali by sme do nemeckého, lebensraum. Možno by nás presídlili niekam do Ruska.“

A na ďalšiu Mikulovu otázku, a čo keď vojnu vyhrajú komunisti? – počul takúto odpoveď: „Boh nás neopustí a aj s boľševikmi raz urobí poriadok. Pevne v to verím.“

Teda aj „kolaborant“ s Nemcami, ako dosiaľ titulujú šéfa štátu z rokov 1939 – 1945 predovšetkým Neslováci, sa obával o osud Slovákov, aj Slovanov vôbec, ak by vyhral Hitler. Neželal si jeho víťazstvo, lebo vedel, že to by znamenalo tragické utrpenie pre jeho národ. Uvedomiť si toto aj teraz, či práve teraz, keď sa vedú vojny a minimálne jedna z nich má znaky genocídy, je veľmi dôležité. Návraty do minulosti sú vôbec dôležité, lebo sa z nich možno a treba poučiť.

Keď prišli križiaci

Jedno z poučení z 11. storočia, konkrétne z roku 1096, by nám malo dodávať odvahu nedopustiť hanobenie našich dejín a nášho národa za postoje, ktoré v nich zaujal.

Deviate až trinásť storočie je v našich dejinách spojené s opakujúcimi sa menami kráľov: Štefan, Ondrej, Belo, Gejza a Ladislav, ku ktorým sa pridáva rímska číslovka, Štefan I. až V. a podobne. Koloman je výnimkou. Bol a našťastie zostal v našich dejinách ako jediný. Jeho predchodca, kráľ Ladislav, mal tri dcéry, ale žiadneho syna, a jeho nástupcom sa mal stať jeho brat, nitrianske knieža Lampert. Keďže však ten umrel skôr ako Ladislav, mal sa stať kráľom mladší zo synov Ladislavovho brata Ondreja, Almus či Almoš. Staršiemu synovcovi Kolomanovi predurčil Ladislav cirkevnú dráhu možno aj preto, že bol slabý, aj keď prešibaný a učenlivý, strapatý, zarastený, poloslepý, hrbatý, kríval a šušlal. Koloman sa mal stať biskupom. Keď však 29. júla 1095 kráľ, budúci svätý Ladislav zomrel, jeho nástupcom sa stal Koloman, prezývaný ako Knihomoľ. Lebo bol starší a – zatúžil po moci. Almoš sa ujal spravovania Nitrianskeho a Biharského kniežatstva, ktoré nazval Jonáš Záborský slovensko-ruskými.

Maďarskí historici na Kolomana nedopustia. Radia ho k mimoriadnym osobnostiam spomedzi Arpádovcov. A na jeho – mierne povedané „psie kúsky“ – majú ospravedlnenie. Obával sa, že v boji

rodičov budú pokračovať aj deti, a preto sa rozhodol raz a navždy skončiť s rebéliami svojho mladšieho brata a zároveň sa „vysporiadať s jeho synom, aby ochránil vlastného syna pred budúcimi bojmi“. V roku 1113 dal zajať a oslepiť brata Almoša, ale aj jeho malého syna Bela. Podľa Dubnickej kroniky preto, že „bol s ním príbuzný, nesiahol mu na život, ale zbavil ho iba zraku, aby nemohol nosiť korunu svätého kráľa“. Navyše prikázal maličkého Bela vykastrovať. Našťastie – „ten, čo im vyklal oči, bál sa Boha, že následkom neplodnosti kráľovský trón osirie. Preto vykastroval psíča a jeho semenníky doniesol kráľovi“.

Charakter bratov Kolomana a Almoša prezrádza aj prvá križiacka výprava, ku ktorej vyzval pápež Urban II. v roku 1095 v Clermonte s cieľom „oslobodiť Svätú zem od mohamedánov“. Koloman sa pridal ku križiakom. A keď sa križiacke skupiny z viacerých miest pohli smerom do Konštantínopolu, cestou drancovali židovské obce. V júni 1096 sa dostali až k Nitre, a tu narazili na Almošovo nitrianske vojsko a slovenské obyvateľstvo. Almoš a Nitrania sa postavili na obranu nitrianskych Židov a križiakov rozprášili. Táto viac-menej neznáma história sa akosi zamlčuje, čím sa zamlčuje aj fakt, že nitrianski Slováci a Slováci vôbec neboli antisemiti.

Tretia časť kráľovstva

Koloman je zo slovenského pohľadu neslávne známy predovšetkým tým, že oslepením brata Almoša (vrátane jeho maličkého syna), posledného údelného kniežata v Nitre, fakticky zrušil toto kniežatstvo, čím „zahmlil“ Slovensko. Slovenské územie malo totiž po konci kráľovstva Regnum Sclavorum významnú mieru samostatnosti. Bolo ako Nitrianske údelné kniežatstvo spočiatku sídlom mladších bratov uhorských kráľov, potom ich najstarších synov. V prameňoch sa často hovorí o „tretej časti kráľovstva“. Údelnými kniežatami či vojvodcami so sídlom na Nitrianskom hrade boli budúci králi Štefan, Belo, Gejza i Ladislav. Mali svoje vojsko a razili dokonca vlastné strieborné mince, cennejšie ako kráľovské. K údelnému kniežatstvu patrilo 15 župných hradov, z ktorých 11 bolo na slovenskom území. Patrili mu aj stredo-slovenské banské mestá.

„Vďaka“ Kolomanovi sa v 12. storočí stopy po údelnom kniežatstve na slovenskom území strácajú. Ťažisko riadenia štátu sa posúva južnejšie. A slovensko-maďarské spoložitie bude celé storočia, až do 4. júna 1920 „bezhraničné“.

Avšak vtedy sa slovenská svojbytnosť, resp. osobitosť neskončila. Na mapách prestalo Slovensko existovať, nie však reálne. Ako v svojom rozsiahlom diele *Dejiny kráľovstva uhorského* z roku 1875 napísal Jonáš Záborský, „cudzozemci celé Uhry vôbec ku Slovanstvu počítali, o maďarstve ako takom, temer ničoho nevedeli“ a ďalej, „vtedy ešte reč maďarská veľmi bola zanedbaná, slovenská oproti tomu, i pri latinčine a gréčtine, vážená a mnoho užívaná“. Nie, ľud a národ slovenský neskončil, obrábal svoje polia, vyrábala plátno, drevené i kovové nástroje naďalej, ale aj sa miloval, rodili sa mu potomkovia. Spieval a obliekal sa do stoviek krojov, a toľko nárečí – je ich 150 – aj pestoval. Slováci žili aj keď na prelome 13. a 14. storočia vymreli Arpádovci, slovenské šľachtické rody však nevymreli. A onedlho, v roku 1260 sa narodil Matúš Čák, ktorého ako vládcu od Dunaja po Tatry neporazil vlastne nik.

Marián Tkáč

Klemente, Antoníne, prečo ma prenasleduješ?

Pokračovanie z 1. strany

Ľudovú školu navštevoval vo svojom rodisku. Prvý až štvrtý ročník gymnázia v Trstenej, piaty v Ružomberku, šiesty v Spišskej Novej Vsi a maturoval v Rožňave. Dôvodom prerušovania štúdií bol nedostatok finančných prostriedkov. Na štúdiá si privyrábal ako učiteľ na ľudových školách. V roku 1914 začal študovať teológiu v seminári v Spišskej Kapitule iba vďaka tomu, že seminár mal od svojho založenia program na podporu chudobných nadaných mladíkov. Bol zbožný, mravný a kamarátsky. Jeho štúdiá poznačila prvá svetová vojna. Za kňaza bol vysvätený v seminárnej kaplnke 26. apríla 1917.

● **Čo bolo príznačné pre jeho verejné účinkovanie?**

Prvé dva roky pastorácie na oravských farách sa vyznačovali snahou o uplatnenie nových spôsobov evanjelizácie, zameraných najmä na mladých a inteligenciu. Napríklad z jeho listov kapitulnému vikárovi vyplýva, že mladí v Zázrivej boli vlažní vo viere, dokonca sa mu pri modlitbe posmievali. No dosiahol, že sa s ním modlili Anjel Pána a častejšie chodili na sv. omše a sv. spoveď. Opäť z jeho listov z tohto obdobia je zreteľná vyhranená politická orientácia. Bol proti čechoslovakistickej politike a prikláňal sa k myšlienkam na osamostatnenie Slovenska.

● **Vhodné prostredie na jeho účinkovanie sa mu otvorilo v Ružomberku, kam bol 19. augusta 1920 povolaný ako kaplán. V tom čase bol farárom v Ružomberku Andrej Hlinka, ktorý mladého kaplána hneď zapojil do svojich aktivít. V tomto meste bol Andrej Gerát šesť rokov a práve z tohto obdobia je snímka z USA, kde bol spolu s Andrejom Hlinkom. Ako sa rodine zapísala táto skutočnosť do pamäti?**

Náš strýko bol dobre jazykovo

Andrej Gerát
(1891 – 1954)

vybavený a urobil veľkú misijnú službu medzi americkými a najmä kanadskými Slovákmi, ktorí poskytli finančné prostriedky na vydávanie a šírenie katolíckej tlače a kultúry. Zo zachovaných dobových dokumentov vyplýva, že už okolo roku 1921 bol členom Slovenskej ľudovej strany a napríklad tlačový orgán agrárnej strany *Venkov* v čísle 265 z 12. novembra 1922 ho v článku Zneužívání kazatelny napadol za jeho vyjadrenia v kázni. Záležitosť bola síce odložená ad acta, ale jeho sledovanie pokračovalo ďalej.

● **A dá sa povedať, že po celý život.**

Určite. Veď to malo pokračovanie aj po druhej svetovej vojne, a tiež kvôli kázňam.

● **Ale medzi tým sa toho ešte veľa stalo. Čo bolo také najvýznamnejšie či charakteristické pre obdobie do druhej svetovej vojny?**

Nedá sa obísť jeho pôsobenie správcu farnosti v Liptovských Kľačanoch od roku 1926. Hneď v prvý rok dal opraviť zanedbané farské budovy, dvor a strechu kostola. Väčšinu prác urobili veriaci svojpomocne. No azda najväčšie problémy predstavovala filiálna obec Ľubefa, kde pre zlý stav budovy

jednotriednej školy sa nevyučovalo. Strýko sa aj tu pustil do zháňania peňazí na vybudovanie novej katolíckej školy. Ibaže narazil na odpor komunistov (!), ktorí rozhadzovali zastrašujúce letáky, na okresný úrad chodili sťažnosti a protesty a nechýbali ani osobné útoky. Napriek všetkým ťažkostiam výstavba školy sa začala na jeseň v roku 1931 a bola dokončená v roku 1941. Ďalšiu školu v Kľačanoch stali od roku 1935.

● **Andrej Gerát bol známy tým, že takmer nič nevlastnil, lebo všetok majetok rozdal chudobným. Čo z toho sa zachovalo v rodinných spomienkach?**

No, všetko rozdal. Čo boli chudobnejšie rodiny deťom aj topánočky pokupoval. A na konci ho z Kľačian načisto vyholeného vyhnali.

● **V knihe sa uvádza, že „jeden z posledných Gerátových zážitkov vo farnosti, v ktorej osemnásť rokov usilovne slúžil, mal trpkú príchuť. Už suspendovaný bývalý kaplán Anton Surovjak priviedol 16. júla na faru desaťčlennú skupinu z MNV doslova s rozkazom, aby Andrej Gerát ihneď odvolal všetko, čo o kaplánovi napísal biskupskému úradu a aby do 48 hodín opustil farnosť. Gerát to odmietol s odôvodnením, že sám nemôže rozhodnúť, či z farnosti odíde alebo nie. Prislúcha to kompetentnej cirkevnej vrchnosti. Na druhej strane súhlasil, že odíde najskôr, ako to len bude možné.“ Viete o tom niečo?**

Písal biskupovi Vojaššákovi, lebo Surovjak hodne popíjal a chodil na tancovačky. No a pán biskup ho suspendoval. Ibaže po vojne sa dostal späť do Liptovských Kľačian a prišiel na faru s komunistami a ako von, tak von.

● **Zastal sa ho aj Gabriel Rapoš, ktorému Gerát významne pomohol počas vojny a bez jeho pomoci by neunikol prenasledovaniu. Viete o tom niečo?**

Vieme, že počas vojny pomáhal každému, kto pomoc potreboval. Či to boli partizáni, Židia či ktokoľvek. Traduje sa, že mal veľa návštev. V noci partizánov, cez deň Nemcov. Zásoboval ich stravou a šatstvom. Jedno ráno ešte boli partizáni na fare a videli, že idú Nemci. Jeden nestihol ujsť, tak ho strýko ukryl v kostole na povale a upozornil ho, aby nestúpал mimo trámov, lebo povala už bola prehniatá. Ten na to zabudol a naozaj sa prepadol do svätyne. Pri tom sa vážne zranil. Najbližšie bol nemecký lekár, pozvali ho a ten ho liečil ako bratovej dcéry muža, čo pomáhal na gazdovstve.

● **V júli 1945 odišiel z Kľáčian do Dolného Smokovca na liečenie, hoci tomu predchádzalo odporúčanie Povereníctva SNR biskupskému úradu preložiť ho na kompaktnú faru, inými slovami, nechať ho dožiť bez liečenia. Ale práve tamojšie kázne ho priviedli do väzenia.**

Mal poverenie spovedníka pre rehoľné sestry v charitnom domove a nikdy neprestal byť pastoračným kňazom. Jednou z jeho charakteristických vlastností bola otvorenosť. Veľmi jasne, bez okolov vyjadroval v kázňach svoju nevôľu nad rastúcim prenasledovaním Cirkvi. Minister spravodlivosti Alexej Čepička žiadal 17. februára 1949 od katolíckych biskupov vyhlásenie lojality komunistickej vláde. Rokovanie biskupov sa konalo práve v Dolnom Smokovci v charitnom dome, kde objavili odpočívacie zariadenie. Strýko reagoval kázňami, ktoré po zaistení sám odovzdal vyšetrovateľom.

● **Citáty z jeho kázni boli použité v obžalobe i rozsudku. Môžete niektoré uviesť?**

Jedným z jeho povestných výrokov bola parafráza citátu zo Skutkov apoštolov o obrátení sv. Pavla. Na kázni sa vyjadril, že ak Kristus kedysi povedal: „Šavle, Šavle, prečo ma prenasleduješ?“, v dnešnej dobe by mohol povedať: „Klemente, Antoníne, prečo ma prenasleduješ?“ Obžaloba použila aj ďalšie ci-

táty, napríklad: „Ten, kto číta dnešnú tlač a schvaľuje marxizmus a schvaľuje Katolícku akciu, vyhostuje sa z Cirkvi. Marxizmus je pohanské kopyto, ktoré neuznáva Boh.“

● **To bolo odvážne.**

Gerátovci boli takí. Ale od rodičov sme toho veľa nepočuli.

● **Vy však máte publikáciu, v ktorej sú zaznamenané mnohé momenty z jeho života. Viete aj o takých, čo sa nie celkom zhodujú s jeho životnou filozofiou?**

Ale áno. Keď bol kaplánom v Ružomberku, rodina Krónerovcov sa dostala do finančných problémov a on prichýlil na fare štyri ženy s tým, že sa budú ako gazdiné starať nielen o faru, ale aj o kostol. Táto rodina mala osobných nepriateľov a títo ľudia začali o svojom kňazovi šíriť klebety. Svoju šľachetnú ponuku veľmi oľutoval. Pravdaže museli z fary odísť.

● **No najťažšie obdobie svojho života ho čakalo až po vojne. Na jeho sv. omše chodil donášač a prvýkrát bol predvolaný na stanicu ZNB 1. novembra 1949. A potom to už išlo veľmi rýchlo. Bol obvinený zo zločinu združovania proti štátu. Ako ste vnímali prenasledovanie kňazov?**

Ľudia nemohli nič urobiť. Náš strýko bol navyše stále preč, rodina ani nevedela, čo sa s ním deje. Keď bol zavretý, chodila ho navštevovať jedna naša príbuzná. V chlebíku mu posielali hostie.

● **Nenašli ich?**

Zrejme nie. Vo väzení mal veľa priateľov, ktorých povzbudzoval vo viere. Spovedal, v tajnosti slúžil sv. omše a podával aj sv. prijímanie.

● **Zo súdnych spisov je zrejme, že 31. januára 1950 Štátna prokuratúra v Bratislave poslala Štátnej prokuratúre v Prahe návrh na jeho obžalobu zo zločinu združovania proti štátu. Praha však vzhľadom na intenzitu jeho výrokov a dobu trvania preklasifikovala návrh na zločin velezrady. Na súde však vystupoval veľmi sebavedome.**

Svedčia o tom jeho vyjadrenia na svoju obhajobu, keď napríklad povedal, že Cirkev je samostatná a nezávislá spoločnosť, čo sa týka duchovných vecí. Alebo vyhlásil, že ak Cirkev na niečo ukáže ako na čertovo kopyto, tak to tak je. Bol uznaný vinným zo zločinu velezrady a odsúdený na jedenásť rokov odňatia slobody, peňažný trest 20 tisíc korún a na stratu čestných a občianskych práv na desať rokov.

● **Ako ste sa dozvedeli o jeho uväznení?**

Bratranec z matkinej strany sa zúčastnil na procese a informoval rodinu. Najskôr ho umiestnili do Leopoldova. Tam si nevedeli poradiť s jeho cukrovkou. Po nekonečnom dopisovaní si úradov napokon strýka previezli do nemocnice v Nitre, ale odtiaľ mal byť opäť vrátený do Leopoldova. Šesť mesiacov dostával nesprávnu dávku inzulínu, čo vážne poznačilo jeho zdravotný stav. Na sklonku roku 1951 ho premiestnili do Ilavy. Neter Anastázia Šimková, rodená Gerátová požiadala o prerušenie trestu kvôli zdravotnému stavu, ale žiadosť zamietli. Vraj nie je nijako doložené, že je Andrej Gerát postihnutý ťažkou chorobou. Dokonca 6. marca 1953 ho premiestnili do Mírova s posudkom, aby dozorcov vyburcovali k zlému zaobchádzaniu s ním. Že je fanatickým prívržencom Vatikánu a že rozvracal ľudovodemokratické zriadenie.

● **A onedlho aj zomrel.**

Áno, 4. júla 1954 v brnianskej nemocnici. Pochovali ho do spoločného hrobu a o jeho smrti informovali telefonicky brata Tomáša. Brat Jozef bol veľmi pohoršený, že pohrebu sa nemohla zúčastniť rodina a že ho dali do spoločného hrobu. Žiadal exhumáciu a prevoz telesných pozostatkov na Slovensko, no Krajský súd v Bratislave odpovedal, že vo veci nemôže zaujať stanovisko. Aj neskôr boli pokusy previezť ho domov, no zo spoločného hrobu je to priam nemožné. Tak rodina chodí vždy na Dušičky zapáliť sviečky na spoločný hrob.

Eva Zelenayová

Nepremárnime šancu v eurovol'bách

Istý mediálny portál ma požiadal o rozhovor a na záver zaznela aj otázka, čo si myslím, akú má budúcnosť liberálno-progresívna ideológia? Už samotné polozenie otázky naznačilo, že mladý redaktor vníma reálne nielen novú hrozbu rozvratu spoločnosti či dokonca celej európskej (západnej) civilizácie, ale dokáže aj čítať, čo je v pozadí útokov na slobodu, suverenitu a identitu rodu, rodiny, národného štátu, vrátane zvrchovanosti o kultúrno-etických otázkach, kde patrí aj viera v Boha, láska k vlasti či ochrana života už od jeho počatia.

Práve ideológie sú tým palivom, ktoré ako v minulosti, tak aj dnes, žiaľ, poháňa motor buldozéra, ktorým chcú ďalší budovatelia skvelých zajtrajškov odstrániť z cesty všetko „staré“ a nastoliť nový svetový a spoločenský poriadok či skôr neporiadok.

Politickí väzni a tí, ktorí prišli do styku s vykonávateľmi ideologických dogiem, v mene ktorých likvidovali nositelia svetlej budúcnosti čo len potenciálneho triedneho nepriateľa, sú tou dôležitou časťou spoločnosti, ktorá dokáže rozpoznať kvasenie novej totality.

História sa, žiaľ, zvykne opakovať. A tak som redaktorovi odpovedal, že klin sa iba klinom musí vyraziť. To znamená, že sa netreba báť a presne označiť nositeľov zvrátených ideológií, ktoré umelými a charakterom nenávisťnými tézami, dogmami a naratívami k všetkému čo je tradičné, pôvodné, normálne, civilizačne stáročiami overené, opäť označujú za prežitok, nacionalizmus, či dokonca extrémizmus, použijúc len tie najfrekventovanejšie nálepky moderných bolševikov.

Je tu kultúrna revolúcia

Podobnou technológiou vojny ostrakizovali aj bývalí ideológovia komunizmu tých, čo odmietali zaprieť vieru v Krista, lásku k národu, či rešpekt k osobnému vlastníctvu a slobodu ako základ skutočného života.

A tak idem príkladom a to, čo som radil, poviem sám: progresívci sú moderní bolševici so všetkým, čo k tejto temnej minulosti patrilo. Opäť sme svedkami ako propagandou menia rozum na „šarlatánstvo“ a svoje ideologické šarlatánstvo povyšujú na úroveň „vedy“, pretože ovládli médiá.

Ak sme však homo sapiens, človek rozumný, ako je možné, že v takej miere začína mať podporu táto ideológia a najmä jej politickí nositelia? Tak ako v minulosti, kedy by to bez nastolenia diktatúry nebolo možné. Dnes dogmy progresivizmu (neomarxizmus v najextrémnejšej forme) bez systémovej podpory a ochrany európskych inštitúcií a cez politiku ich masívneho pretláčania do legislatívneho procesu, mali len marginálnu podporu v spoločnosti. Takže história sa nám už začína opakovať.

Keďže však neomarxisti ako „kultúrni komunisti“ Západu nevystrelili z Aurory, ale zvolili rafinovanejší typ „kultúrnej revolúcie“ s dlhým a tichým pochodom naprieč inštitúciami, je pre väčšinu ťažké rozpoznať reálny stav ich vplyvu a moci.

Ten je však už alarmujúci, pretože tieto ideológie a ich často fanaticí a angažovaní aktivisti a nositelia, vrátane karieristov – ďalšia spoločná črta s bývalou diktatúrou - sa už infiltrovali v akademickom, mediálnom, politickom, justičnom a dokonca aj korporátnom (firmnom) prostredí ako pokroková norma pre mládež a sekty „lepšoludí“, pričom ich kritici sú ostrakizovaní ako noví „vnútorní nepriatelia“.

Nádej vždy jestvuje

Ak sa v parlamente neprijme efektívny vykonávací predpis s trestnoprávnou nadstavbou podľa prvého ústavného článku, že Slovenská republika sa nesmie riadiť nijakou ideológiou, a to na všetkých úrovniach verejného života, vrátane vzdelávania, tak sa obávam, že sa história so sfanatizovanými rozvratnými ideológiami, ktoré nakoniec vyústili do nastolenia totalitných režimov, môže zopakovať.

Nebude to však ľahké, pretože žoldnieri v tejto ideologickej vojne sa skrývajú za „rovnosť“ a ľudsko-právnu agendu, podobne ako sa bolševici a komunisti zaštiťovali rovnosťou a sociálnymi právami robotníckej triedy, čo nakoniec vyústilo až do nastolenia diktatúry proletariátu aj s nehumánnym, krutým a systematickým likvidovaním názorových oponentov. A rovnako dnes ohlupujú masy budovaním „liberálnej demokracie“ namiesto skutočnej a jedinej demokracie vôle väčšiny ľudu, podobne ako sa komunisti zaštiťovali „ľudovou“ a neskôr „socialistickou“ demokraciou. Tí, ktorí ju zažili vedia, že o nijakej demokracii nebolo ani reči. Túto dvojtvárnosť potemkinovskej demokracie vystihol Ronald Reagan, ktorý povedal, že najkrajšiu ústavu mal (bývalý) Sovietsky zväz, ale v praxi to akosi nebolo poznať. Ako sa hovorilo, papier znesie všetko... a keď vtáčka lapajú, pekne mu spievajú. A dnes to robia tak isto progresívci.

Boh nás vraj nebude súdiť podľa toho, čo sme urobili zle, ale za to, čo sme mohli, ale sme neurobili. Preto si myslím, že politickí väzni komunizmu nemôžu mlčať ani dnes a obracať zrak len do minulosti. Nádej predsa vždy existuje. Tak ako sa bývalá Rímska ríša zrútila zborením Ríma, tak ako sa tábor socializmu začal nakoniec rúcať v samotnej centrále sovietskeho politbyra, rovnaký recept na zbavenie sa liberálno-progresívnej ideológie neomarxizmu vedie cez bruselské „politbyro“, ktoré sa volá Európsky parlament. Našťastie, voľby máme ešte stále slobodné.

Rafael Rafaj

Storočnica Ladislava Pudiša v Bešeňovej

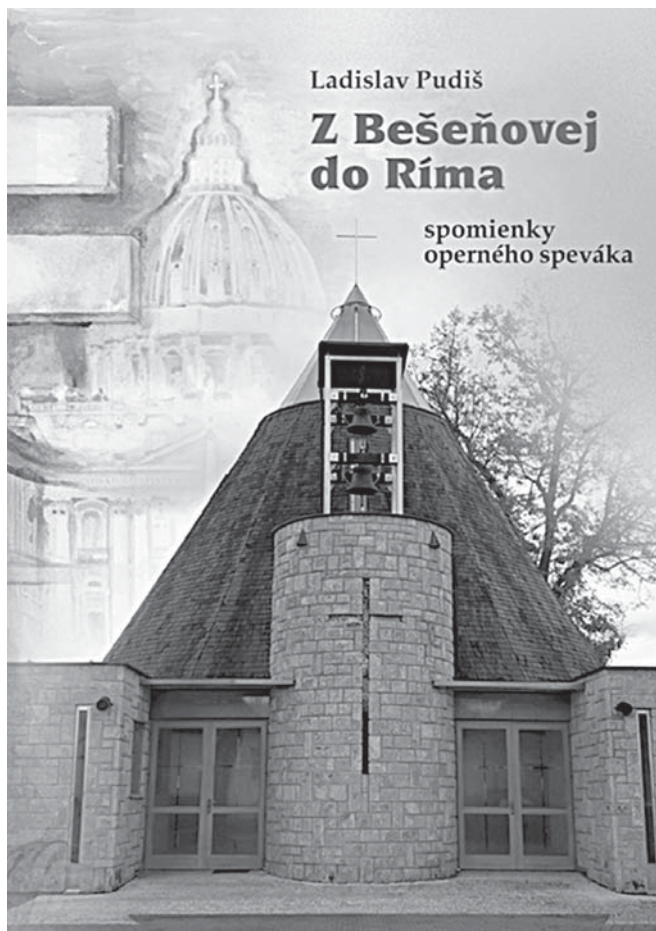
Liptovská obec Bešeňová neďaleko Liptovskej Mary, vyhľadávaná turistami vďaka svojej termálnej vode, v sobotu 20. apríla 2024 oslávila nedožitých sto rokov svojho významného rodáka, operného speváka Ladislava Pudiša (18. 5. 1924 – 19. 5. 2005). Do Ríma prišiel v roku 1945 a v Taliansku i v celej Európe sa stal známym operným spevákom. Po skončení aktívnej speváckej kariéry vyše dvadsať rokov pracoval vo Vatikánskom rozhlase. Nikdy nechýbal na stretnutiach krajanov. V Ríme stretol významných Slovákov, ktorí v exile, našli druhý domov.

V roku 2000, vďaka podpore veľvyslanca SR vo Vatikáne Mariána Servátka i Ministerstva zahraničných vecí SR, vyšla kniha Pudišových spomienok *Z Bešeňovej do Ríma* i CD známej opery Gioachina Rossiniho *Barbier zo Sevily*. V roku 2004 mu rodná obec udelila čestné občianstvo a pomenovala po ňom jednu so svojich ulíc.

Storočnicu svojho rodáka Bešeňová oslávila svätou omšou, ktorej hlavným celebrantom bol spišský pomocný biskup Ján Kuboš, i druhým doplneným vydaním knihy jeho spomienok *Z Bešeňovej do Ríma*. **(red)**

Ladislav Pudiš – legenda operného spevu v rímskom exile, takmer celý svoj umelecký a exulantský život prežil v Ríme, kde prišiel ako študent Slovenskej technickej univerzity po skončení druhej svetovej vojny, pretože nesúhlasil s obnovením Československa a zánikom štátnej samostatnosti Slovenska. Bezprostredne po príchode do Večného mesta začal navštevovať kurzy operného spevu u vynikajúceho učiteľa, maestra Riccarda Stracciariniho, ktoré mu sprostredkoval a sponzoroval vtedajší cirkevný radca Slovenského vyslanectva v Ríme, msgr Jozef Kapala.

Ladislav Pudiš disponoval nevšedne silným hlasovým fondom a tri desaťročia strávil na operných doskách. Aktív-

ne sa angažoval v slovenskom exile a v rokoch 1968 – 1989 pôsobil spočiatku v slovenskej redakcii, neskôr viedol Liturgické oddelenie Vatikánskeho rozhlasu.

Ako prominentný exulant sa ocitol v hľadáčkovi československej Štátnej bezpečnosti. V čase konania Druhého vatikánskeho koncilu v šesťdesiatych rokoch na neho donášali agenti Elemír Filo s krycím menom „Dunajský“, či Štefan Záreczký s krycím menom „Veterný“. Obidvaja agenti ŠtB sprevádzali slovenských biskupov počas zasadnutí koncilu v Ríme a podrobne monitorovali ich činnosť. V agentúrnych správach o Pudišovi písali ako o „agentovi tajnej polície Vatikánu“ či stúpcovi „slovenského separatizmu“, ktorý „vyťažoval“ slovenských turistov a pútnikov vo Večnom meste a zásoboval ich náboženskou literatúrou. Správa Štátnej bezpečnosti Bratislava na neho viedla v rokoch 1976 – 1983 operatívny zväzok preverovanej osoby pod krycím menom „SPEVÁK“. V dôvodovej správe k zavedeniu zväzku sa konštatovalo, že „objekt Ladislav Pudiš sa ako redaktor Vatikánskeho rozhlasu podieľa na štvavej propagande proti Československu, kontaktuje československých občanov v Taliansku a vyťažuje ich k cirkevno-politickej situácii.“ Zväzok bol počas tzv. divokých skartácií v decembri 1989 zničený.

Ladislav Pudiš zomrel v Ríme 19. mája 2005. Natrvalo sa zapísal do dejín opery ako aj slovenského exilu.

Dr. phil. Beáta Katrebová Blehová

Ďakovná sv. omša. Zľava: domáci kňaz dp. Peter Lešňovský, dp. Stanislav Culka, dekan z Liptovského Mikuláša, P. František Sočufka SJ, biskup Ján Kuboš a Ján Košiar.

Foto archív

STALO SA

1. mája 1951 Poverenictvo vnútra všetkým miestnym a mestským národným výborom na Slovensku vydalo tajný pokyn, aby v tento deň zabezpečili pohotovosť hasičských zborov, lebo „triedny nepriateľ“ by mohol využiť prvomájové oslavy pracujúcich a zakladať v obciach a mestách požiare.

1. mája 1964 ministerstvo vnútra ČSSR obmedzilo rozsah hraničného pásma, kde bol doposiaľ možný vstup iba na zvláštne povolenie. Týmto opatrením sa po štrnástich rokoch opäť verejnosti sprístupnil hrad a obec Devín, ako aj ďalšie dediny v blízkosti hranice s Rakúskom.

2. mája 1957 československá tajná služba uniesla z Rakúska Jozefa Vicena, jedného z hlavných organizátorov slovenského hnutia Biela légia. V Prahe ho odsúdili na 25 rokov väzenia. V rokoch 2003-2006 bol predsedom PV ZPKO.

3. mája 1945 spolu so sovietskou armádou vtiahli na Slovensko aj osobitné jednotky NKVD, ktoré robili očisťovacie akcie proti známym nekomunistickým verejným činiteľom aj v malých dedinách. Nevinné osoby bez akéhokoľvek súdneho konania väznili, sústreďovali v improvizovaných táborech, a potom veľkú časť z nich násilne odviekli do ZSSR. Od októbra 1944 do júna 1945 taktó deportovali do ZSSR podľa hrubých odhadov 15 až 20 tisíc slovenských občanov. Podľa najnovších údajov, opierajúcich sa o ruské archívy, išlo až o vyše 70 tisíc občanov Česko-Slovenska.

4. mája 1919 pri návrate lietadlom z Talianska zahynul francúzsky brigádny generál a slovenský člen vedúceho triumvirátu českého a slovenského odboja v zahraničí Dr. Milan Rastislav Štefánik. Spolu s ním zahynuli aj traja talianski sprievodcovia.

5. mája 1945 SNR rozhodnutím č. 1224/945-prez. vydala zatýkač na 68-ročného spišského biskupa Jána Vojtaššáka.

5. mája 1947 sa skončila platnosť tzv. retribučného zákona. V celom Československu bolo riešených vyše 130-tisíc trestných oznámení, 713 osôb odsúdili na trest smrti, teda takmer toľko ako v Nemecku, 741 na doživotie a takmer 20 tisíc na stratu slobody. Retribučné súdy odsúdili množstvo nevinných ľudí, čo dokumentuje aj prípad poslanca Slovenského snemu a krajského inšpektora Hlinkovej gardy Kolomana Horniša, ktorému predseda senátu neskôr povedal: „Zaslúžil by si si meč, ale musel som ťa odsúdiť!“

5. mája 1950 z funkcie predsedu Zboru povereníkov bol odvolaný Gustáv Husák. Spolu s ním opustil funkciu aj povereník školstva a kultúry Ladislav Novomeský. Za predsedu Zboru povereníkov bol vymenovaný Čech pôsobiaci na Slovensku Karel Bacílek, povereníkom školstva sa stal Ernest Sýkora.

8. mája 1945 vláda SR v exile v rakúskom Kremšmünsteri podpísala dokument, ktorým sa bezvýhradne podrobila veliteľovi 20. korpusu 3. americkej armády generálovi Waltonovi H. Walkerovi. V ten deň sa skončila vojna v Európe.

8. mája 1968 československý prezident Ludvík Svoboda vydal rozhodnutie o všeobecnej amnestii. Na slobodu boli prepustení takmer všetci politickí väzni, niektorí z nich si odpykávali tresty od skončenia vojny.

9. mája 1948 Národné zhromaždenie ČSR prijalo novú ústavu, ktorá v krajine zaviedla komunistickú diktatúru, skrývajúcu sa pod názvom ľudovodemokratické zriadenie. Síce zaručovala základné ľudské práva, zároveň však umožňovala ich obmedzenie i zrušenie na základe zákonov. Za základnú občiansku povinnosť určila dbať o záujmy štátu. Služba v armáde bola predstavená ako najvyššia občianska česť.

10. – 11. mája 1848 sa z iniciatívy Štefana M. Daxnera zišla porada slovenských národovcov v Liptovskom Sv. Mikuláši, na ktorej zastavili Žiadosti slovenského národa. V štrnástich bodoch obsahovali program slovenského národnorevolučného hnutia. Jeho obsah predstavuje dôležitý dokument o štátoprávnych požiadavkách Slovákov.

11. mája 1943 profesor patologickej anatómie na Lekárskej fakulte Slovenskej univerzity MUDr. František Šubík, ktorý sa

zúčastnil na exkurzii medzinárodnej komisie súdnych lekárov do ruskej obce Katyn (Smolensk), kde objavili masový hrob Sovietmi zavraždených poľských dôstojníkov, vojakov a intelektuálnych pracovníkov, verejnou prednáškou v Bratislave informoval o výsledkoch zistených komisiou. Táto potvrdila, že masová vražda sa stala v roku 1940 a bola dielom príslušníkov sovietskych policajných orgánov.

11. mája 1944 vymenoval pápež Pius XII. nitrianskeho biskupa Dr. Karola Kmečka za arcibiskupa.

12. mája 1635 bola založená Trnavská univerzita.

12. mája 1944 sa uskutočnila posledná návšteva predstaviteľov Slovenskej republiky v hlavnom stane Adolfa Hitlera v Klesseime, ktorú viedol prezident Jozef Tiso. V rámci rozhovoru sa Tiso Hitlera opýtal, či neohľadí uzavrieť mier, na čo mu Führer odvetil, že najprv pri pokuse o vyodenie porazi západných spojencov a tým si zlepši mierové podmienky. Nemci súhlasili s vytvorením poľného zboru Slovenskej armády na východnom Slovensku, pod vedením generála Augustína Malára. Zbor vedenie štátu plánovalo vo vhodnom čase využiť na prechod na stranu protihitlerovskej koalície.

12. mája 1948 v Paríži vznikla Slovenská národná rada v zahraničí ako ústredný orgán exilových Slovákov v boji za samostatnosť.

13. mája 2004 zomrel v Bratislave Jozef Tomášek, zakladajúci člen organizácie politických väzňov na Slovensku. Za druhého podpredsedu bol zvolený 8.1.1990. Väznený bol v rokoch 1958-1962.

13. mája 1882 v Rajci sa narodil Andrej Škrábik, kňaz, spisovateľ, od roku 1943 biskup v Banskej Bystrici. Ako cirkevný hodnostár a publicista odsudzoval komunistickú ideológiu a preto bol po roku 1948 vystavený perzekúciám a fyzickému týraniu.

15. mája 1720 sa v Štiavnických Baniach narodil Maximilián Hell.

15. mája 1945 v Bratislave sa konalo prvé riadne zasadanie SNR, na ktorom bol prijatý dokument Ohlas k českému národu. Jednostranne deklaroval vôľu Slovákov žiť s Čechmi v spoločnej republike, ktorá sa politicky, hospodársky a vojensky bude opierať o baštu Slovanstva Sovietsky zväz. Ďalej prijala zákon č. 33 o potrestaní fašistických zločincov, okupantov a kolaborantov a o retribučnom súdnictve. Zákon stanovoval trest smrti aj za zradu na SNP či za propagáciu a schvaľovanie politiky nacistického Nemecka. 15. mája 1945 partizáni z oddielu Za vlasť pod vedením podplukovníka Savelieva podnikli trestný nájazd na obec Divina. Zavraždili desať obyvateľov obce a troch ťažko zranili.

15. mája 1948 Štátny súd vyniesol rozsudok nad činiteľmi Demokratickej strany, obvinenými z protištátného sprisahania. L. Obtulovič bol odsúdený na osem rokov, P. Maxoň a František Jurčovič na sedem, Ján Kempný a Jozef Staško na šesť, Miloš Bugár na jeden rok a Pavol Čarnogurský na 18 mesiacov.

16. mája 1949 dvadsaťjeden príslušníkov polície obsadilo Saleziánsky ústav v Michalovciach a ich vedúci oznámil riaditeľovi prof. Štefanovi Faberovi, že je zbavený svojich funkcií predstaveného saleziánskeho ústavu a správcu príkladnej farnosti. Všetkých rehoľníkov odviezli a eskortovali s ozbrojenou strážou až do Šaštína. Približne v tom istom čase podobne likvidovali ďalšie tri saleziánske diela v Žiline, v Trnave a v Komárne. To bola prvá násilná a protiprávna akcia komunistického režimu proti katolíckej reholi uskutočnená ešte pred ich oficiálnou likvidáciou. Postupne tým istým spôsobom likvidovali ďalších 24 kláštorov iných rehoľných spoločností.

19. mája 1941 slovenská vláda sa uzniesla, že štátnou hymnou Slovenskej republiky bude národná hymnická pieseň Hej Slováci v hudobnej úprave Alexandra Moyzesa. Hymna sa mala hrať alebo spievať pri oficiálnych príležitostiach, oslavách a aj v kostoloch pri bohoslužbách konaných v súvislosti so štátnym sviatkom.

20. mája 1945 sa v Jablonke uskutočnilo protestné zhromaždenie proti pripojeniu slovenských obcí Hornej Oravy k Poľsku.

20. mája 1950 v Prahe zriadili Ministerstvo národnej bezpečnosti, ktoré viedol najprv Ladislav Kopřiva a od 23. 1. 1952 Karel Bacílek. Toto ministerstvo sa stalo výkonným orgánom nekontrolovateľného bezprávia a teroru proti všetkým „nepriateľom“ totalitnej komunistickej strany v celej ČSR.

21. mája 2004 zomrel v Ružomberku zakladajúci člen organizácie politických väzňov na Slovensku Pavol Broďňanský.

22. mája 1927 na pútnikom zhromaždení v Šaštíne zverejnili dekrét Pia IX. Celebre apud gentem Slovacom, ktorým vyhlásil Sedembolestnú Pannu Máriu za patrónku Slovenska.

23. mája 1949 v Trstenej vypukla prvá vzbura veriacich na Slovensku. Dav asi 200 ľudí sa snažil ochrániť svojho kňaza Viktora Trstenského pred zatknutím. Proti vzbúrencom zasiahli jednotky Národnej a Štátnej bezpečnosti.

24. mája 1918 prišiel do Spojených štátov predseda Česko-Slovenskej národnej rady profesor Tomáš G. Masaryk a vo svojom prejave k Slovákom v Pittsburghu vyhlásil: „Bude slobodné Česko a bude slobodné Slovensko. Na Slovensku politické vedenie, školy, súdnictvo a všetko iné bude slovenské, v Čechách české.“ Na základe tohto vyhlásenia predstaviteľ slovenských a českých spolkov, aj prof. T. G. Masaryk, 30. mája podpísali Česko-Slovenskú dohodu.

25. mája 1922 skupina útočníkov napadla a zdemolovala bratislavskú redakciu denníka SĽS Slováci.

25. mája 1945 SNR rozpustila všetky katolícke organizácie a spolky.

25. mája 1991 pápež Ján Pavol II. poctil sídelného biskupa v Nitre, politického väzňa Mons. Jána Chryzostoma Korca hodnosťou kardinála. Do tejto vysokej funkcie medzi najbližších poradcov pápeža bol slávnostne inštalovaný v Ríme 28. júna.

25. mája 1985 vymenoval pápež Ján Pavol II. Mons. Jozefa Tomka za kardinála.

26. mája 1946 sa v Československu uskutočnili parlamentné voľby, na ktorých si voliči mohli vybrať jednu zo štyroch povolených strán združených v Národnom fronte. Voliči nemeckej a maďarskej národnosti ako aj tzv. kolaboranti boli pozbavení hlasovacieho práva, čo predstavovalo takmer jednu tretinu.

27. mája 1942 Slováci Jozef Gabčík spolu s Janom Kubišom spáchali v Prahe atentát na zastupujúceho ríšskeho protektora Reinharda Heydricha.

29. mája 1960 vznikla Slovenská oslobodzovacia rada spojením Slovenskej národnej rady v zahraničí a Slovenského oslobodzovacieho výboru.

29. mája 1971 sa v Prahe začal XIV. zjazd KSČ. Prvého tajomníka ÚV KSČ Gustáva Husáka zvolili zjazdoví delegáti za generálneho tajomníka. Zjazd potvrdil tvrdý normalizačný kurz v Československu.

29. mája 1975 Federálne zhromaždenie jednomyselne zvolilo generálneho tajomníka ÚV KSČ Gustáva Husáka za prezidenta Československa.

30. mája 1953 Národné zhromaždenie v tajnosti prijalo zákon o menovej reforme. Občania si v hotovosti mohli vymeniť 300 starých korún za 60 nových. V rovnakom pomere sa menili mzdy a ceny. Ostatná hotovosť aj vklady sa vymieňali v pomere 50 : 1, nad 100 000 korún v pomere 500 : 1.

Máj 1947 - v tomto čase bolo na Slovensku ešte stále deň pracovných táborov, v ktorých živilo vyše 900 osôb. Ku koncu roka sa ich stav zvýšil na 1387.

Máj 1972 - skupina katolíckych laikov v Bratislave založila tajné vydavateľstvo Samizdat, ktoré vydávalo náboženskú literatúru pre tajné krúžky laikov a kňazov, neskôr aj štvrtročník *Radosť a nádej* (RAN). Vydavateľstvo pôsobilo až do roku 1990.

PRIPOMÍNAME SI

V máji si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili. Vzhľadom na objektívne príčiny sa niektorým jubilantom ospravedľujeme za oneskorené uverejnenie.

55 rokov	
Marcel Szatmár, Spišské Vlachy	12.3.1969
60 rokov	
Ing. Eva Šalapková, Stará Ľubovňa	29.5.1964
65 rokov	
Jozef Gaduš, Levoča	9.1.1959
70 rokov	
Božena Gavellová, Levoča	1.3.1954
Pavol Holubec, Žilina	15.5.1954
MUDr. Ferdinand Mojš, Pezinok	30.5.1954
75 rokov	
Ondrej Kurčík, Poltár	1.5.1949
Ondrej Drugda, Lučenec	6.5.1949
Karol Dvorščák, Zborov	11.5.1949
Mária Bahnová, Lovča	18.5.1949
80 rokov	
Melánia Komárová, Spišská Nová Ves	24.1.1944
Anton Sládek, Klobušice	11.5.1944
Rudolf Fusík, Nová Dubnica	17.5.1944
81 rokov	
Mária Dvorčáková, Levoča	5.3.1943
Imrich Szedlák, Bratislava	14.5.1943
83 rokov	
Anna Bullová, Slovenská Ľupča	7.5.1941
Emília Gajdošová, Hlohovec	12.5.1941
Irena Lichtmanegerová, Širkovce	16.5.1941
JUDr. Peter Zima, Banská Bystrica	29.5.1941

84 rokov

Irena Petrgalovičová, Žiar nad Hronom	23.2.1940
Žofia Szatmárová, Spišské Vlachy	12.5.1940
Ing. Tatiana Matúšková, Bratislava	13.5.1940
Ladislav Solár, Nitra	14.5.1940
Anna Letrichová, Tvrdošín	18.5.1940
Ema Ballová, Nitra	20.5.1940
Jolana Lukáčová, Michalovce	24.5.1940

86 rokov

Agnesa Kudášiková, Levoča	21.1.1938
Jozef Dvorčák, Levoča	17.5.1938

87 rokov

Eliška Lončíčáková, Bratislava	15.5.1937
--------------------------------	-----------

88 rokov

Milan Hric, Badín	17.5.1936
Mária Mišeje, USA	25.5.1936
Ladislav Lenčeš, Nitra	28.5.1936

89 rokov

Ružena Adamjaková, Spišská Nová Ves	25.4.1935
Oľga Ostrožlíková, Úľany nad Žitavou	2.5.1935
Anna Šlepecká, Záhor	10.5.1935
Margota Luknišová, Nitra	27.5.1935

91 rokov

Ján Bilek, Jablonov	27.3.1933
---------------------	-----------

92 rokov

Anton Fritz, Lipany	13.2.1932
---------------------	-----------

96 rokov

Magdaléna Salvianyová, Trnava	17.5.1928
Božena Zacharová, Bratislava	19.5.1928

Jubilantom úprimne blahoželáme

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava	50 EUR
Michal Malatinský, Bratislava	10 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava	20 EUR
Július Stano, Bratislava	20 EUR
Viliam Horák, Bánovce n/Bebravou	15 EUR
Martin Lacko, Modrová	20 EUR
MUDr. Jolana Nováková, Bratislava	160 EUR
Ing. Karol Ďubek, Sečovce	50 EUR
Ing. Marek Murajda, Banská Bystrica	20 EUR
Riccardo Pudiš, Taliansko	50 EUR
Daniel Grenčík, Bešeňová	100 EUR
Doc. Peter Ivánek, Kysucké Nové Mesto	30 EUR
Andrea Božeková	20 EUR
Eva Šilhavá, Bratislava	46 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

■ Ospravedlnenie

Ospravedľujem sa za chybnú interpretáciu faktu o údajne kladených prekážkach pri pietnej spomienke 17. novembra 2023 v Nitre, ktorá odznela v čísle Svedectva 3/2024. Našťastie do takejto reality sme sa ešte nedostali a verím, že ani nikdy nedostaneme.

Rafael Rafaj

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 73 rokov, 14. apríla 2024, po krátkej a ťažkej chorobe zomrela **Eva HERMANOVÁ**, hospodárka regionálnej pobočky Bratislava – okolie. Posledná rozlúčka so zosnulou sa konala 19. apríla 2024 na Dolnom cintoríne vo Svätom Juri.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Na pohrebe Evy Hermanovej sa zúčastnilo vedenie organizácie Ján Litecký Šveda, Rafael Rafaj, Ján Košiar a Eva Litecká Švedová. Na obr. v strede Jozef Herman.

Foto
Eva Zelenayová

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort už nebude viac financovať náš časopis Svedectvo a radikálne znížil našej organizácii výšku štátnej dotácie. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu.

pisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Zaujímavosťou o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok **na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.**

Darcom úprimne ďakujeme
Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo

■ PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.**

Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľujú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

567

010

Ministerstva vnútra
~~MNĽB-KRAJSKÁ SPRÁVA~~ ~~ŠTÁTNY VEJ/BEZPEČNOSTN~~
 BRATISLAVA

601

č.j. A/3-0341/1-54.

Dňa 15. júna 1954.

Ústredný výbor KSS,
do rúk s. Bacílka,

T a j n é !

Výtlačok č.1.

B r a t i s l a v a .

Vec : Bezpečnostné opatrenie k X. sjazdu KSČ v kraji Bratislavskom - zpráva.

Bolo zistené, že Jozef ŠIŠAK, býv. člen HG a býv. reštaurater, t. č. zamestnaný u Poh. závodov v Trenčíne sa vyslovil, že ho tento celý sjazd vôbec nezaujíma a má pevnú nádej, že už viac týchto sjazdov sa konať nebude.

GABORIK, býv. spolumajiteľ fmy PEGA, výroba zlatého a strieborneh tovaru v Trenčíne sa vyslovil, že celý tento sjazd je len taká komedia samé vychvalovanie vzdor tomu, že takmer ničoho neni. Ďalej hovoril, že sjazd bude klásť nové bremená, na všetkých občanov, resp. aj robotníkov.

BLAŠČAK František dňa 13. 6. 1954 v reštaurácii u KONŠTEKA povedal, že s manželkou sa doma pohádal pre rádio, keď vysielali prenos zo sjazdu vychvalovali všetko na 100 % že splnili, kopol do stola a vypnul rádio. Ďalej povedal, že aké vychvalovanie všetko plnia na 100 % a manželka musí stáť o polpiatej hodine ráno pred obchodom pre pol kg telacieho mäsa. Ďalej sa vyjadril, že Marx, Engels, Lenin a Stalin, Gottwald, Zápotocký, a Široký mu môžu vylietť na hrb. Ďalej hovoril že mu bolo už naznačené, keby prijal dajakú tú komunistickú injekciu mal by sa finančne o 100 % lepšie, avšak keby mu dali 77 takýchto injekcií ani jedna by sa mu neujala. Lebo počíta, čo príjde po tomto cirkuse. Plánujú, plánujú, ale bez boha, bez dáždža a raže sú úplne žlté, je zvedavý, aká bude úroda, resp., aké budú kontingenty. DARVIN že tvrdil, pochádzame z opice a stali sme sa človekom. V tomto režime sa ale znovu vraciame k opici.

KALINA Ladislav úradník pochádzajúci zo živnostenskej rodiny, zamestnaný v Energotruste v Bratislave vyjadril sa, že pre neho nemôže